

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩОМУ ПРАВООХОРОННОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Цвяк Лариса Вікторівна,
м.Хмельницький

Стаття присвячена дослідженню необхідності оволодіння майбутніми прикордонниками другою іноземною мовою, визначенню доцільних методів навчання мови, враховуючи специфіку вищого навчального закладу, в світлі Болонського процесу. Вивчаються переваги та недоліки білінгвального навчання у немовному вищому навчальному закладі. Акцентується увага економії аудиторного часу на вивчення другої іноземної мови шляхом застосування інтерактивної дошки SMARTboard та досвіду курсантів, набутого при вивченні першої іноземної мови.

Ключові слова: друга іноземна мова, білінгвальне навчання, мова професійної комунікації, компенсаторна компетенція, інтерактивна дошка.

Проблема викладання другої іноземної мови у немовному вузі є досить новою. Раніше друга іноземна мова викладалася на факультетах світової економіки, журналістики, міжнародної журналістики. Сьогодні учні спеціалізованих шкіл та гімназій обов'язково вивчають дві іноземні мови, а студенти, курсанти та слухачі вищих навчальних закладів розвивають іншомовну комунікативну та перекладацьку компетенцію не тільки здобуваючи професію викладача іноземної мови, перекладача, але й в рамках фахової підготовки правоохоронця, прикордонника. Ми неодноразово зверталися у попередніх публікаціях до питання необхідності оволодіння іноземною мовою сучасним військовослужбовцем, формування мотивації до вивчення іноземної мови та культури спілкування іноземною мовою офіцера-прикордонника [11], [12], [13]. Цього разу хотілося б акцентувати увагу на аспектах вивчення і викладання другої іноземної мови в сучасних умовах. Тому метою нашого дослідження є обґрунтування необхідності оволодіння майбутніми прикордонниками другою іноземною мовою, визначення доцільних методів навчання мови, враховуючи специфіку вищого навчального закладу, в світлі Болонського процесу.

Об'єктом нашого дослідження є процес навчання другої іноземної мови на початковому етапі в рамках єдиної системи викладання іноземних мов у немовному вищому навчальному закладі на основі досвіду навчання першої іноземної мови.

На сьогодні володіння двома і більше іноземними мовами передбачає ріст професійної кар'єри випускників, а також дозволяє постійно удосконалювати компетенції в уже вивчених іноземних мовах і в подальшому самостійно вивчати нові мови. Не секрет, що знання англійської мови в сучасному суспільстві не є достатнім критерієм освіченості людини в галузі іноземних мов. Спеціалістів з високим рівнем володіння англійською, німецькою і французькою мовами багато і серед людей, що носять на своїх плечах погони, а от похвалитися знаннями румунської, угорської, словацької чи турецької мови може навіть не кожний філолог. Офіцер-прикордонник, який є візитною карткою своєї держави, який першим зустрічає зарубіжних гостей на кордоні, повинен могти перейти на мову іншомовного співрозмовника, подорожуючого приватно чи у службових цілях або того, хто дозволив собі порушити прикордонний режим. Це надасть можливість сучасному правоохоронцю ефективніше виконувати свої завдання, досягти взаєморозуміння в ході проведення паспортного контролю, полегшити розв'язання різного роду службових ситуацій, які виникають в ході службової діяльності.

Таким чином, виникає необхідність у навчанні спеціалістів все більшої кількості мов, при цьому володіння лише європейськими мовами у світі, де постійно зростають міжнародні контакти в сфері економіки, науки і освіти, вже не задовольняє запити світової спільноти. Саме тому у Національній академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (НАДПСУ) дисципліна «Практичний курс другої іноземної мови» (польської, угорської, румунської, словацької, турецької) є невід'ємною частиною навчально-виховного процесу. Крім того виникає необ-

хідність оптимізації навчального процесу через постійне скорочення кількості аудиторних годин на вивчення іноземної мови і дедалі більшого росту вимог до якості комунікативної і професійної компетенції студентів (слухачів, курсантів) немовного вищого навчального закладу. Все це створює необхідність розробки принципово нового підходу до навчання декількох іноземних мов в рамках єдиної системи.

Проблема взаємовпливу іноземних мов при навчанні двох і більше і можливість опори на першу іноземну мову при вивченні другої розглядалася багатьма дослідниками [1], [3], [4], [5], [6], [7], [14]. Такий взаємовплив вивчався вказаними авторами як з точки зору окремих аспектів мови, так і з позиції тих навичок, умінь і компетенцій, які розвиваються при вивченні іноземних мов. Більшість дослідників визнають, що навчання другої іноземної мови відбувається в особливих умовах взаємовпливу трьох мов (перша іноземна мова, друга іноземна мова і рідна мова тих, хто навчається), але перша іноземна мова розглядається в основному як матеріал для міжлінгвістичних порівнянь. Цим обумовлена розробка численних методик навчання другої іноземної мови з опорою на першу іноземну мову на основі зіставного аналізу цих мов [9]. Такий підхід має свої переваги, але не враховує складність процесу взаємодії рідної і двох іноземних мов, особливо тоді, коли мова, що вивчається, лінгвістично несхожа. Часто зустрічаються випадки, коли методичні рішення, розроблені стосовно першої іноземної мови, невиправдано переносяться в галузь методики навчання другої іноземної мови без урахування культурно-обумовлених факторів мови і необхідних інтеграційних процесів.

На сьогодні під єдиною системою навчання декількох іноземних мов розуміють єдиний підхід до організації курсу навчання, до визначення типології завдань і занять, до функцій і прийомів альтернативного контролю, які забезпечують формування різних видів компетенції, серед яких одним з головних слід вважати навчальну компетенцію, яка сприяє самостійному вивченню іноземних мов.

Білінгвальне навчання сприяє розширенню загальноосвітнього світосприйняття студентів (курсантів) завдяки порівняльному аналізу іншомовних культур, формувати у них толерантного ставлення до альтернативних поглядів, пов'язаних із національною специфікою різних народів, стимулює необхідність подальшої самоосвіти та саморозвитку, що є необхідною умовою професійної діяльності у сучасному світі.

Особливістю викладання другої іноземної мови в немовному вузі є те, що в такому випадку йдеться не стільки про «мову спеціальності», скільки про «мову професійної комунікації». Цей термін позначає навчання іноземної мови, сконцентроване на розвитку комунікативної компетенції в ситуаціях професійного спілкування. Крім того, виникають питання і щодо рівня оволодіння іноземною мовою, адже існує думка про те, що навчання професійно-орієнтованої іноземної мови доречно починати при наявності певного початкового рівня загальної мовної підготовки. Саме тому в НАДПСУ викладання другої іноземної мови передбачає, що курсанти-філологи вже мають певний рівень володіння першою (англійською чи німецькою), яку вони вивчали у школі. Цей фактор значно полегшує процес навчання. Серед сприятливих факторів слід згадати, зокрема, вмотивованість курсантів, як майбутніх правоохоронців, що вже здатні адекватно оцінити вимоги своєї професії, готовність до пізнання нового, толерантність у сприйнятті незнайомих явищ іноземної мови, можливість провести аналогію з іншою мовою (стосовно граматичних явищ), знання інтернаціональної лексики.

Завдяки новому зацікавленню іноземними мовами увага перемістилася від дослідження особливостей літературної іноземної мови до вивчення мови, що використовується в реальному спілкуванні спеціалістів окремої галузі. У зв'язку з цим, науковці наголошують, що сучасним досягненням у галузі методики на-

вчання іноземних мов для спеціальних цілей став такий висновок: оскільки іноземна мова знаходить своє застосування в різних ситуаціях спілкування спеціалістів різних професій, то, визначивши особливості типових ситуацій спілкування фахівців кожної конкретної галузі, можна моделювати процес їх реальної комунікації, і, відібравши попередньо для цього необхідний мовний та мовленнєвий матеріал, звузати весь широкий діапазон мови до конкретних потреб спеціалістів і цим полегшити процес оволодіння мовою для спеціальних цілей [10].

Отже, провідним завданням навчання іноземної мови у вищих навчальних закладах немовного профілю на сучасному етапі є не просто «навчити студентів користуватися нею як засобом спілкування в усіх видах мовленнєвої діяльності в різноманітних ситуаціях» [8, с. 241], а використовувати іноземну мову в ситуаціях професійної діяльності, оскільки й «ефективність навчання безпосередньо залежить від ступеня наближення процесу передачі знань, формування навичок і вмінь до реальних умов їх практичного застосування» [8, с.243].

Найважливішою особливістю, що визначає специфіку навчання другої іноземної мови, є той факт, що ми маємо справу зі студентами (курсантами), які володіють вже однією іноземною мовою на досить високому рівні – фактично з білінгвами, про що йшлося вище. Завдяки цьому існує багато факторів, які полегшують і прискорюють процес засвоєння другої іноземної мови. Зокрема, студенти (курсанти) вже володіють прийомами роботи з мовою, пов'язаною з перекладом, зміною синтаксичних конструкцій. Вони знають свої «слабкі місця» – наприклад, труднощі в оволодінні фонетичною системою іноземної мови – і мають досвід їх подолання. У студентів-білінгвів вже вироблено уміння перемикається з однієї системи мови на іншу. Важливим є також те, що студенти (курсанти), які вивчають другу мову, вже мають навички самостійної роботи, у них достатньо розвинута пам'ять, увага, мовна здогадка і здібність до абстрактного мислення.

Іншими словами, студенти (курсанти) – білінгви володіють так званою компенсаторною компетенцією, тобто здатністю удосконалити за умов недостатнього володіння новою мовою знання, уміння і навички користування вивченою мовою. Серед найбільш суттєвих компенсаторних умінь і навичок, які сформувалися у студентів (курсантів), – уміння користуватися граматичними довідниками, двомовними і одномовними словниками. Врахування компенсаторних умінь дозволяє розробляти вправи, які готують до читання аутентичних текстів.

Крім розвитку компенсаторних умінь, необхідно користуватися перевагою взаємодії рідної та іноземної мови, яка проявляється за умов полілінгвального навчання. Володіючи досвідом вивчення першої іноземної мови, студенти (курсанти) схильні порівнювати граматичні і лексичні особливості мов, знаходити розбіжності і аналогії і робити власні узагальнення на основі спостережень. У цьому випадку завдання викладача полягає в заохоченні і розвитку навичок позитивного переносу, в підборі такого навчального матеріалу, який давав би можливість зіставляти мови.

Інтерференція може охопити всі аспекти мови (фонетику, лексику, граматику, орфографію), але в різному ступені. Все залежить від того, наскільки спорідненими є між собою перша і друга іноземні мови.

Таким чином, володіння однією іноземною мовою створює в цілому сприятливі умови для засвоєння другої мови. З іншого боку неможливо не відмітити ряд факторів, які утруднюють підготовку спеціалістів з другої іноземної мови. Курс другої іноземної мови програє з точки зору кількості аудиторних годин. Крім цього, часто студенти (курсанти) переносять неправильні навички роботи з мовою, набуті, можливо, ще у шкільні роки. Зокрема, студенти заучують напам'ять правила, не вникаючи в їх сутність; заучують тексти, замість того щоб їх переказувати; зустрічаючи слово складне або незвичне з точки зору його вимови, записують його не транскрипційними знаками, а українськими літерами, які приблизно передають його звучання. Якщо при вивченні першої мови ці негативні навички знаходяться в «процесі становлення» і позбутися їх досить легко, то для багатьох студентів (курсантів) – білінгвів такі звички перетворюються на невід'ємну складову ро-

боти над навчальним матеріалом.

Досить обмежена кількість годин як аудиторних, так і на самостійну роботу, зумовлюють формування мети навчання другої іноземної мови таким чином: на першому етапі необхідно сформувати комунікативно-достатній рівень усіх видів компетенції в базовому варіанті, а на другому етапі – удосконалити загальну і формування професійно-комунікативної компетенції. На початковому етапі доцільно проводити дискусії на основі текстів. Студентам (курсантам) пропонуються два тексти з однієї і тієї самої проблеми: в першому тексті висловлюються міркування за, а в другому тексті – проти. Ознайомившись з цими текстами, студенти (курсанти) отримують конкретну інформацію з даної проблеми. При цьому ця інформація двоякого характеру: вона стосується теми, яка обговорюється, з іншого боку, завдяки тексту знімається й інша трудність: в тексті представлені граматичні і лексичні засоби, за допомогою яких можна виразити свої власні думки. Студенти (курсанти) можуть виділити ключові фрази, речення, слова і граматичні структури, якими можна скористатися у власному виступі. Зрозуміло, що студенти (курсанти) мають достатньо своїх власних думок стосовно запропонованої для обговорення проблеми, у цьому випадку вони можуть скористатися мовним матеріалом, що само по собі істотно полегшує поставлене навчальне завдання. Крім того, проведення дискусії на початковому етапі передбачає цілий комплекс вправ для підготовки до дискусії. Якщо такі заняття мають однотипну структуру (в кожній дискусії використовуються одні й ті самі за характером групи вправ, заняття приблизно однакові за об'ємом, але лексичне і текстувальне наповнення матеріалу в кожній дискусії різне), така організація матеріалу сприяє швидкому входженню у мовленнєву діяльність, оскільки набір і послідовність вправ вже відомі за попередніми дискусіями. Розуміння сутності завдання знімає напруження виконання вправ з меншою кількістю помилок і більшою легкістю. Крім цього, це дає можливість багаторазового повторення і, відповідно, закріплення розмовних форм і кліше, необхідних для проведення дискусії.

На наступному етапі навчання в якості основи для дискусії також пропонується текст. Але в цьому тексті аргументи «за» і «проти» виражені імпліцитно, і студентам (курсантам) пропонується виділити їх самостійно. За рахунок цього завдання другий етап навчання ускладнюється.

Таким чином, урахування кінцевих вимог до рівня володіння другою іноземною мовою, наявність спільних прийомів на суміжних етапах навчання, поступове ускладнення лексичного і граматичного матеріалу поряд з прийомами проблемного навчання, зокрема дискусії, сприяє вирішенню практичних, освітніх завдань, а також адаптує до нових умов навчання і готує студентів (курсантів) до участі у міжнародних програмах.

Одним із необхідних елементів у методиці викладання другої мови є інтенсифікація вправ у процесі як аудиторної, так і самостійної роботи студентів (курсантів). Серед найбільш ефективних прийомів інтенсифікації можна назвати такі:

- 1) підбір вправ, які підвищують інтелектуальну активність студентів (курсантів) при виконанні навчальної задачі. Кожна вправа повинна бути спрямована на роботу над мовним матеріалом і сприяти формуванню різних асоціативних зв'язків, розвитку мислення, уваги, пам'яті;
- 2) співвідношення вправ з різним змістом з метою відпрацювання двох мовних елементів в одній вправі;
- 3) збільшення кількості вправ, націлених на активізацію мовних одиниць у мовленні;
- 4) розподіл видів роботи між аудиторними і самостійними заняттями;
- 5) раціональне використання в роботі над мовним матеріалом технічних засобів навчання і можливостей телекомунікаційних технологій.

Крім цього, інтенсифікація сприяє і посиленню внутрішньої мотивації студентів (курсантів), яка при вивченні другої іноземної мови часто виявляється недостатньо сформованою. Частина студентів (курсантів) не проявляє необхідної зацікавленості у вивченні другої іноземної мови, вони вважають, що для особистісного і професійного росту їм вистачить хороших знань з основної

мови, особливо якщо ця мова – англійська. Підвищити мотивацію можна за допомогою такого методичного прийому, як демонстрація студентам (курсантам) тієї реальної користі, яку приносять знання з другої іноземної мови для повного оволодіння першою мовою. Отже, психологічні фактори виграють важливу роль у підборі методичних прийомів для роботи над другою іноземною мовою.

Окремо хотілося б зупинитися на питанні використання технічних засобів навчання як невід'ємного елементу оволодіння іноземними мовами на всіх рівнях всіх типів освіти. Аудіо-, відео- та інтерактивні матеріали дають можливість познайомитися з оригінальними зразками іншомовного мовлення і соціокультурних реалій. На кафедрах іноземних мов НАДПСУ використовуються на сьогодні сучасні і багатофункціональні ТЗН, одним із них є інтерактивна дошка SMARTboard.

Використання системи SMARTboard є доцільним за умов навчання другої іноземної мови у немовному вузі, які характеризуються:

- звуженими часовими рамками і, відповідно, інтенсивністю навчання;
- глибиною змісту і зростаючим об'ємом матеріалу, враховуючи спеціальний (військовий) і вузькоспеціальний (правоохоронний) аспекти, що вимагає великої кількості і різноманітності спеціальних і вузькоспеціальних текстів і по можливості – аудіо-відео-записів.

За допомогою SMARTboard можна забезпечити реалізацію задач як із загальнолінгвістичного, так і вузькоспеціального аспектів, оскільки вона дозволяє:

- підготувати і використовувати аудіо-, відео-, інтернет- та електронні текстові матеріали як для окремих етапів заняття, так і для цілого заняття або навіть серії занять;
- в будь-який момент повернутися до повторення вивченого матеріалу;
- надати студентам (курсантам) всі необхідні матеріали загально лінгвістичної і спеціальної спрямованості, роздрукування яких потребувало б часу і засобів;
- супроводжувати роботу з CD/DVD готувати або імпровізовані файлом з граматичним або лексичним коментарем;
- зберегти продемонстровані матеріали на сервер, звідки курсанти можуть самостійно роздрукувати або переглянути необхідні файли.

Управління дошкою відбувається за допомогою віртуальної панелі управління і головного меню, викладач при цьому виступає безпосередньо перед аудиторією і не повинен, як у випадку використання ноутбука, розподіляти свою увагу між аудиторією, екраном і ноутбуком.

Основними перевагами використання системи SMARTboard є:

- а) педагогічні: інтенсифікація навчання (розширений доступ

до інформації і можливість роботи з нею, оптимізація викладення матеріалу), модернізація навчання (перехід на навчання з опорою на електронні носії інформації);

б) психологічні: розвиток інтересу і мотивації, наочність, загальне стимулювання пізнавальних здібностей за рахунок збільшення швидкості потоку інформації;

в) методичні (загальний банк дидактичних матеріалів);

г) технічні (у порівнянні з іншими ТЗН): багатофункціональність, сенсорне управління (економія часу, простота використання); запис, виділення і редагування в реальному режимі, як на звичайній дошці;

д) економічні (економія часу і витрат на роздрукування навчальних матеріалів).

Таким чином, універсальна система SMARTboard уможливила розробку і візуалізацію текстів і вправ у різних режимах, демонстрацію і аналіз аудіо- і відео- компонентів занять, а також об'єктів, діаграм, схем загальнолінгвістичної і спеціальної спрямованості, фронтальну і рукописну роботу з ними в реальному часі, підключення до Інтернету для показу і пошуку інформаційних ресурсів з метою навчання різних видів читання, письма, аудіювання і говоріння відповідно до психологічних і педагогічних основ навчання іноземних мов. Функціональний набір системи SMARTboard дозволяє значно інтенсифікувати педагогічний процес, економити час на етапах введення, повторення, закріплення, контролю засвоєння навчального матеріалу і забезпечує курсантів усіма, необхідними для повноцінної самостійної роботи, інформаційними ресурсами в умовах навчання другої іноземної мови в правоохоронному вищому навчальному закладі.

Висновки:

1. Єдність методичних принципів у побудові занять з різних іноземних мов зростає, що обумовлено залученням до навчального процесу комунікативних універсалій.

2. Основні компоненти завдання, типологія завдань і занять з іноземних мов у більшості випадків є універсальними для будь-якої мови і застосовуються для навчання рідкісних і лінгвістично неспоріднених мов, що свідчить про можливість опори на методичні універсалії при викладанні декількох іноземних мов.

3. Можливість економії аудиторного часу і годин на самостійну підготовку курсантів спирається на лінгвістичний, комунікативний і навчальний досвід, набутий при попередньому вивченні інших мов, а також використання сучасних і багатофункціональних ТЗН.

У подальших дослідженнях варто детальніше зупинитися на описі різних типів лінгводидактичних універсалій (лінгвістичних, методичних, комунікативних та інших) при навчанні багатомовності, розглянути структуру комунікативної ситуації і виділити її компоненти, значущі при вивченні будь-якої мови, та проаналізувати, як досвід володіння першою іноземною мовою може бути ефективним засобом, що сприяє навчанню нових іноземних мов у разі, коли мови є лінгвістично неспорідненими.

Література та джерела

1. Барышников Н.В. Методика обучения второму иностранному языку в школе / Н.В. Барышников. – М.: Просвещение, 2003. – 159 с.
2. Веремієнко С.Я. Поняття білінгвізму його різновиди та застосування в процесі навчання / Веремієнко С.Я. Корсун Ю.О. [Електронний ресурс]. – режим доступу: www.nbuv.gov.ua. – Загол. з екрану. – Мова укр.
3. Ворожцова И.Б. Личностно-деятельностная модель обучения иностранному языку / Ирина Борисовна Ворожцова. – Ижевск: Изд. дом «Удмуртский университет», 2000. – С.34-45
4. Гальскова Н.Д. Теория и практика обучения иностранным языкам. Начальная школа / Н.Д.Гальскова, З.Н.Никитенко. – М.: Айрис-пресс, 2004. – 239 с.
5. Китроская И.И. Английский язык как второй иностранный (начальный курс): Учебник для ин-тов и фак. иностр. яз. / Инна Ильинична Китроская и др. М.: Высш. школа, 1976. – 444 с.
6. Лapidус Б.А. Обучение второму иностранному языку как специальности / Б.А.Лapidус. – М., 2001, – 148 с.
7. Лебединская Б.С. Методика обучения лексике немецкого языка как второго иностранного при первом английском: автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.01 «общая педагогика, история педагогики и образования» / Б.С. Лебединская. – М., 1975. – 23 с.
8. Насонова Н.А. Передача інформації в процесі вивчення іноземної мови / Н.А.Насонова // Збірник матеріалів наук.-метод. конф., 21-22 травня 2002 р. – Том 2. – Вінниця: Універсам – Вінниця, 2002. – С.241-243
9. Программы общеобразовательных учреждений. Второй иностранный язык: английский, немецкий, французский, испанский. – М., 1996. – С. 3-15.
10. Теляшенко В.Л. Професійно орієнтоване навчання студентів іноземної мови в немовному вузі / В.Л.Теляшенко. – Вип. 4: Актуальні питання навчання іншомовної комунікації у вищих навчальних закладах: матеріали наук.-практ. конф., 20 травня 2003 р. – Х.: Магістр, 2003. – С. 78-81.

11. Цвяк Л.В. Формування культури спілкування іноземною мовою офіцера як педагогічна проблема / Лариса Вікторівна Цвяк // Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія «Педагогіка. Соціальна робота». – Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2011. – С.210-212
12. Цвяк Л.В. Формування мотивації до вивчення іноземної мови майбутніми офіцерами нефілологічного напрямку підготовки у вищому навчальному закладі / Лариса Вікторівна Цвяк // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць. – Вип. 544: Педагогіка та психологія. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. – С.172-180
13. Цвяк Л.В. Принципи викладання професійно орієнтованої мови майбутнім офіцерам-прикордонникам / Лариса Вікторівна Цвяк // Збірник наукових праць №55. Серія: Педагогічні та психологічні науки / Державна прикордонна служба України, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького. – Хмельницький: НАДПСУ, 2010. – С.111-114
14. Щепилова А.В. Теория и методика обучения французскому языку как второму иностранному / Алла Викторовна Щепилова. – М.: Центр ВЛАДОС, 2005. – 245 с.

Статья посвящена исследованию необходимости изучения будущими пограничниками второго иностранного языка, определению подходящих методов обучения языку, учитывая специфику высшего учебного заведения в свете Болонского процесса. Изучаются преимущества и недостатки билингвального обучения в неязыковом высшем учебном заведении. Акцентируется внимание экономии времени на изучение второго иностранного языка путем использования интерактивной доски SMARTboard и опыта курсантов, приобретенного при изучении первого иностранного языка.

Ключевые слова: второй иностранный язык, билингвальное обучение, язык профессиональной коммуникации, компенсаторная компетенция, интерактивная доска.

The article is devoted to the research of necessity for the future border guards to obtain the knowledge of the second language, to defining the appropriate teaching methods taking into consideration the specification of the high educational establishment, according to the demands of the Bologna process. The author studies advantages and disadvantages of bilingual teaching in non-philological high educational establishment. The main attention is focused on effective usage of time during class activity process while teaching the second foreign language using interactive SMARTboard and cadets' experience as to learning of the first foreign language.

Key words: the second foreign language, bilingual teaching, language for professional communication, compensator's competence, interactive board